

Christi mortem, ut potius efficiat, ne unquam obliteretur. Sed inquit Calvinus: «Etsi dicant Papiste, se Christum nec velle, nec posse interficere, tamen id sequi ex eorum dogmate, argumenta nostra probant.» Videamus igitur an ita sit.

Primum argumentum ex nomine Testamenti, nihil probat. Nam Missa non est nova Testamenti Christi institutio, sed est repetitio illius ejusdem, quod Christus aliquando fecit, et sua morte confirmavit. Quemadmodum inter homines, cum testamentum morte confirmatum sapius in iudicio exhibetur, et recitatur, aut etiam describitur ad applicandum huic, aut illi hereditatem, non est opus ut testator iterum moriatur: sed satis est, si constet testatorem esse mortuum, nec ante mortem revocasse, aut immutasse suum testamentum.

Sed contra probare nititur Calvinus, singulas Missas esse Testamenta nova, id est, diversa ab illo Testamento quod Christus initio fecit, et morte sua confirmavit: «Singule Missae, inquit, novam peccatorum remissionem, novam iustitiae acquisitionem promittunt; ergo tot sunt nova, ac diversa Testamenta, quot Missae.»

Respondeo: Remissio peccatorum, et iustitiae acquisitio, quam Missa promittit, respectu eius cui promittitur, nova dici potest, quippe qui eam antea non habebat: sed respectu sacrificii crucis, de quo Calvinus loqui debet, non est nova, sed est illa ipsa, quae per sacrificium crucis parata est; nam, ut saepe diximus, sacrificium Missae applicat fructum sacrificii crucis. Atque in hoc est totus error adversariorum, quod sibi falso persuaserint, nos tribuere Missae vim remittendi peccata sine ullo ordine ad sacrificium crucis.

Ad aliud argumentum ex occisione hostiae, quae offertur, respondeo Sacrificium Missae esse verissimum sacrificium, et tamen non exigere veram hostiae occisionem. Solum enim occisio requiritur in oblatione rei viventis, et quae in forma rei viventis offertur, ut eam offeruntur agni, vituli, aves, et similia, quorum destructio in morte consistit. At eum forma sacrificii est rei inanimatae, ut panis, vini, thuris, et similia, non potest requiri occisio, sed solum consumptio rei illi conveniens. In Missa igitur offertur quidem Christus, qui est res vivens, et offertur in

forma rei viventis, quantum ad representationem, ubi solum requiritur mors representata, non autem mors reipsa: sed ut est sacrificium reale, et proprie dictum offertur in forma panis et vini, iuxta ordinem Melchisedech, et prout in forma rei inanimatae. Unde in Canone ubi habentur verba oblationis potissime post consecrationem, dicimus: Offerimus panem vitae aeternae, et calicem salutis perpetuae. Quare consumptio huius sacrificii non debet esse occisio, sed manducatio.

Ad illud: *Sine sanguinis effusione non fit remissio*, respondeo: Apostolum loqui de sacrificiis legis veteris, in qua nullum erat sacrificium pro peccato sine sanguinis effusione. Sic enim ait Hebr. IX: *Omnia pepe in sanguine mandantur, secundum legem, et sine sanguinis effusione non fit remissio.*

Præterea potest etiam absolute, et generaliter accipi Pauli sententia, non quod quotiescumque fit remissio, tum sanguinem fundi oporteat, sed quod remissio nunquam fiat, nisi in virtute effusionis sanguinis, sive ea nunc fiat, sive facta, sive futura sit.

Denique in sacrificio Missae rectissime potest dici sanguis Christi effundi, ut ipse Dominus loquitur cum ait: *Hic est sanguis meus, qui pro multis funditur*; sive consideremus mysticam sanguinis effusionem, sive realem effusionem, id est, libationem, seu oblationem sanguinis Domini. Ut enim usitate secundum scripturas, dicitur panis frangi cum distribuitur, etiamsi integri panes dentur sic etiam vinum fundi dici potest cum distribuitur, licet plenae amphorae donentur, et eodem modo corpus sub specie panis frangitur, et sanguis sub specie vini funditur, dum offertur et donatur Deo in sacrificium.

Quartum Calvini argumentum ducitur a fructu mortis Christi; quem Missa nobis præcipit, dum ne eum agnoscamus, et cogitemus, facit. Quis enim cogitet, se morte Christi redemptum esse, ubi novam in Missa redemptionem viderit? Quis peccata sibi remissa confidat, ubi novam remissionem viderit?

Respondeo: Argumentum non est dissimile superioribus: nititur enim falso illo fundamento, quod Missa Catholicorum sententia, vim habeat expiandi peccata sine crucis sacrificio. Si enim hoc diceremus, rectissime

me Calvinus colligeret, Missam nobis præripere fructum mortis Christi: sed quia id nulli Catholicorum docent, aerem verberat Calvinus.

Sed contra instat ille: «Neque evadet, inquit, qui dixerit, non alia causa nos peccatorum remissionem in Missa obtinere, nisi quia morte Christi jam acquisita est. Non enim aliud offert, quam si jactet, nos ea lege a Christo redemptos esse, ut nos ipsi redimeremus: ut nihil jam passioni Christi relinquatur, nisi, ut sit exemplum redemptionis, quo discamus nostri esse redemptores.»

Respondeo: Mira est huius hominis caecitas, vel malitia, qui nondum potuit, aut certe noluit Catholicorum sententiam intelligere. Nam in primis Missa non est opus nostrum, sed Christi: ipse enim est verus sacerdos, qui per Ministros sacrificium offert, et per illud purgat, et remittit peccata. Quare etiamsi Missa haberet vim per se absque sacrificio crucis, non ideo tamen nos ipsi redimeremus, sed Christus nos redimeret. Deinde non ita comparamus, ut perperam facit Calvinus, passionem Christi cum sacrificio Missae, ut dicamus ex passione Christi sumi tantam exemplum redemptionis. Dicimus enim passione Christi totum pretium redemptionis acquisitum, et propterea nos omnes ea morte redemptos, quod attinet ad sufficientiam pretii pro omnibus persoluti: per sacrificium autem Missae applicari pretium illud, ut etiam applicatur per Sacramenta, quamvis alio, et alio modo, ut suo loco infra dicemus. Sicut igitur, qui baptizat, non dicitur exemplum tantum sumere redemptionis a passione Christi, nec proprie redimere, sed applicare dum taxat pretium per passionem acquisitum: sic etiam de sacrificio Missae cogitari debet.

Quantum argumentum jam est solutum: nihil enim offert, præter id, quod Lutherus dicebat, non posse idem accipi, et donari. Haec sunt argumenta ex libro Institutionum Alia duo addit in Antidoto artic. vi. Parisiensis, quae brevissime solvi possunt.

Primum est hoc: Institutio Christi sic habet: *Accipite et manducate*: non autem, *Offerte*; ergo sacrificium non ex instituto Christi est, sed palam cum eo pugnat. Respondeo: Nusquam legitur Christum dixisse: Non offerte; quod si legeremus, tum vere pugnet cum instituto Christi sacrificium Missae. Quod si illud urgeat Calvi-

nus, quod non dixerit Christus: *Offerte*, jam supra responsum est, tum nihil colligi ex pura negatione: tum satis Christum aperte jussisse offerri, cum ait: *Hoc facite.*

Alterum argumentum est: *Nemo usurpare debet honorem sacerdotii, nisi a Deo vocatus, teste Apostolo. Nemo autem præter Christum vocatus legitur.* Respondeo: Cum Apostolos Christus ad honorem sacerdotii vocaverit illis verbis: *Hoc facite*, nemo potest dicere eos non esse a Deo vocatos, nisi qui Christum neget esse Deum. Qui autem Apostolos legitima ordinatione succedunt, non minus a Deo vocari censendi sunt, quam olim a Deo judicarentur vocari, qui Aaroni per carnalem propagationem substituebantur.

CAPUT XXVI.

Solvantur objectiones Kemnitii.

Martinus Kemnitius in II. par. Exam. pag. 800. et seq. proponit argumenta sua sub hoc titulo: Argumenta ostendentia abominationem Missae Pontificiae. Sunt autem argumenta sex.

Primum tale est: Instituire cultum extra verbum, et sine verbo Dei, vanum est, imo idololatricum, cum scriptum sit: Frustra colunt me mandatis, et doctrinis hominum. Sed theatrica representatio per verba, ritus, gestus, sicut in Pontificia Missa fit, nullum habet verbi testimonium, imo nec exemplum Christi, aut Apostolorum. Patent enim Pontificii scriptores, Apostolos sola Dominica oratione usos in celebratione Cena, et notant qui Romani Pontifices, et quo tempore singulos actus, et scenas mystici dramatici, invenerint: ergo etc. Respondeo: De propositione huius argumenti saepe jam in aliis disputationibus disseruimus. Hoc autem loco, etiamsi ea propositio verissima esset, nihil tamen argumentum concluderet: nam in assumptione etiam vitium est. Non enim, ut saepe diximus, questio nostra est, de caeremoniis Missae, sed de substantia sacrificii: illam autem a Christo institutam, supra demonstravimus testimonio Scripturae, et Patrum, et totius Ecclesiae.

Secundum argumentum Kemnitii: Sacramenta extra usum a Christo institutum in aliam actionem toto genere diversam transfere, ingens est piaculum. Christus autem

(1) Heb. IX, 22.

Sacramenti; et non sacrificii actionem in verbis institutionis præscripsit: contumelia igitur cœnæ Dominicæ est, Missa Pontificia. Respondeo: Assumptio argumenti probanda fuerat: nam eam falsam esse, supra plurimum et clarissimis argumentis demonstravimus.

Tertium argumentum: Administrationem cœnæ Christus moriturus testamenti forma instituit: Magnum autem scelus est, vel hominis testamento, quando ratum et confirmatum est, aliquid superordinare: Manifestum igitur est, quid sit Pontificia Missa, quæ Testamento Filii Dei aliquid superordinat. Respondeo: Ultima particula probanda erat. Quod enim Missa aliquid superordinet Testamento Filii Dei, falsum est, cum nihil sit aliud Missa, nisi frequentatio ejus rei, quam Christus moriturus frequentari mandavit. Sed facile est adversariis, verba profundere, etiam cum nihil habent, unde sua probare queant.

Quartum argumentum: Missa Pontificia, pugnat cum sacrificio crucis etc. Quintum: Missa pugnat cum unico sacerdotio Christi etc. Sextum: Missa obscurat cœnam Domini, et alia media a Christo instituta, ad applicandum fructum passionis Christi. Respondeo: Hæc omnia sumpta sunt ex institutione Calvini, et a nobis paulo ante soluta.

CAPUT XXVII.

Solvitur ultima objectio, et explicatur in qua parte Missæ proprie consistat essentia sacrificii

Postremo loco solvenda est objectio quædam, quam partim hæretici faciunt ad Missam oppugnandam: partim etiam Catholici ad rem melius explicandam. Si Missa sacrificium esset proprie dictum, certe in aliqua ejus parte inveniretur ratio sacrificii proprie dicti, et supra definitione explicati, nullam autem ejusmodi partem esse, sic ostenditur. Post Missam Cathæcumenorum, in qua certum est non consistere sacrificii rationem, quinque partes inveniuntur. Prima oblatio panis, et vini. Secunda consecratio, et transmutatio panis in corpus, et vini in sanguinem Domini. Tertia oblatio corporis, et sanguinis per expressa verba. Quarta fractio,

et commistio Sacramenti. Quinta distributio, et consumptio ejusdem. In oblatione panis, et vini sacrificium Missæ non consistere, extra controversiam est: non enim res terrenæ esse possunt illud unicum sacrificium, quod in Ecclesia vigere pro omnibus veteribus sacrificiis Patres affirmant.

In consecratione, quæ est secunda pars, non apparet ulla oblatio quæ tamen de intrinseca ratione sacrificii est. Præterea non fit in consecratione ulla sensibilis immutatio rei, quæ offertur: quæ mutatio ad rationem externi sacrificii omnino pertinere videtur.

Oblatio corporis et sanguinis, tertia videlicet pars, quæ sequitur ad consecrationem, ad essentiam* Missæ pertinere non potest: proinde neque in ea ratio sacrificii constitui debet. Nam Dominus Christus, quem sacrificii hujus auctorem habemus, post consecrationem continuo Sacramentum distribuit, ac manducari præcipit. Sic enim ait: *Accipite et manducate, hoc est corpus meum.* Nullum igitur fuit tempus, in quo Dominus consecratum panem Deo offerre potuerit. Deinde, si verum est, quod sanctus Gregorius scribit lib. vii. epistol. 63. solummodo orationem Dominicam Apostolos addidisse ad verba consecrationis, certe nec ipsi faciebant illam oblationem, quam nos post consecrationem facimus: non igitur illa oblatio ad essentiam sacrificii pertinet.

Porro fractio, quæ quarta pars est, sine dubio non habet Dominum auctorem. Dominus enim fregit quidem panem, sed fregit vel ante consecrationem, ut multi volunt, vel statim a consecratione, ut distribueret eum discipulis. At nostra fractio fit post consecrationem multis aliis actionibus interjectis, et non fit ad distribuendum, sed ad certum mysterium significandum.

Denique manducatio, seu consumptio non videtur proprie sacrificium, cum non fiat a solo Sacerdote. Et quamvis ad essentiam sacrificii pertineret, non potest tamen in ea sola tota essentia sacrificii constitui: nam sine oblatione, et dedicatione præcedente, sacrificium esse non potest. Atque hæc est ratio cur apud Catholicos feria sexta majoris hebdomadæ non censetur sacrificium Missæ proprie celebrari, licet vera hostia adsit et frangatur, et consummetur: quia videlicet consecratio, et oblatio deest.

Respondeo: Ut rem totam facile, et breviter explicemus, duo aperienda sunt. Primum, quid sit proprie sacrificium Missæ,

accipiendo sacrificium pro re, quæ sacrificia: Deinde quid sit proprie sacrificium Missæ, accipiendo sacrificium pro actione sacrificandi. Utrumque autem ex sequentibus sententiis, seu propositionibus patebit.

Prima propositio: Negari non debet, panem, et vinum aliquo modo in Missa offerri, et proinde pertinere ad rem, quæ sacrificatur. Hæc patet primum ex ipsa Liturgia. Nam cum ante consecrationem dicimus: « Suscipe sanctæ Pater hanc immaculatam hostiam », certe pronomen « hanc », demonstrat ad sensum id, quod tunc manibus tenemus: id autem panis est. Et similes sunt in Liturgia non paucæ sententiæ, quæ panem offerri aperissime demonstrant.

Deinde veteres Patres passim idem tradunt. Irenæus lib. iv. cap. 32. dicit, Ecclesiam offerre Deo sacrificium ex creaturis, id est, ex pane et vino. Cyprianus lib. ii. epistol. 3. dicit, Christum obtulisse Patri calicem vino et aqua mixtum, et in sermone de elemosyna, reprehendens divites feminas quæ non attrebant panem consecrandum: « Locuplex, inquit, et dives in Dominum sine sacrificio venis, et partem de sacrificio, quod pauper obtulit sumis »; ubi per sacrificium, panem intelligit, qui per Sacerdotes Deo sacrificandus erat. Sanctus Gregorius lib. ii. Dialog. cap. 23. de S. Benedicto loquens: « Manu sua, inquit, oblationem dedit dicens: Ite, et hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, et ulterius excommunicata non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset immolata etc. » et lib. iv. cap. 55. « Omnipotenti Deo, inquit, pro me offer hunc panem. » Similes sententiæ passim inveniuntur.

Secunda propositio: « Corpus, et sanguis Domini sunt id sacrificium, quod in Missa proprie offertur, et sacrificatur. » Hæc certissima est, et probata plurimis testimoniis.

Tertia propositio: « Panis, et corpus Domini, vinum, et sanguis Domini, non sunt duo sacrificia, sed unum. » Non enim offerimus Deo panem simpliciter, sed panem consecrandum, et transmutandum in corpus Domini: neque offerimus corpus Domini absolute: tunc enim aut cruentum fieri deberet sacrificium aut revera sacrificium nullum esset, sed offerimus corpus Domini in specie panis, et ex pane confectum. Itaque sicut apud Hebræos offerebatur ovis viva, et offerebatur etiam mortua, et licet specie differant vivum, et mortuum, si natura physice spectetur, ta-

men unum erat sacrificium, non duo sacrificia; nam ovis viva offerebatur consecranda per mortem Deo, et deinde per ignem absumenda. Sic etiam, licet panis et corpus Domini res sint diversissimæ, si natura eorum consideretur, unum tamen sacrificium faciunt, quod est panis in corpus Domini transmutatus, sive corpus Domini in specie panis Deo oblatum. Atque hinc est, quod in Missa non offertur panis, ut sacrificium perfectum, sed ut sacrificium inchoatum, et perficiendum, ut patet ex illis verbis: « Benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini preparatum. » Et in secretis aliquoties legimus: « Sacrandum tibi munus offerimus. » Unde rectissime Irenæus lib. iv. cap. 32. dicit: « Calicem, sanguinem sum confessus est, et novi Testamenti novam docuit oblationem. » Ubi oblatio novi Testamenti proprie vocatur vinum in sanguinem Domini commutatum.

Huc faciunt omnia loca Patrum qui docent, unicum esse Ecclesiæ sacrificium, quod successit toti multitudini veterum sacrificiorum; Leonis sermone 8. de passione Domini, Joannis Chrysostomi in Psalm. 95. Et Augustini libro de Spiritu et littera cap. 11. lib. iii. contra Donatistas, de Baptismo capit. ult. lib. i. contra adv. Leg. et Proph. cap. 20; lib. i. contra Cresconium, cap. 25. et lib. viii. de civit. Dei cap. ult.

Hinc patet, improbabilem esse sententiam Gasparis Cassali lib. i. de sacrificio cap. 20. qui affirmat duo esse sacrificia Eucharistiæ, unum panis et vini, alterum corporis et sanguinis Domini.

Quarta propositio: « Oblatio panis, et vini consecrationem præcedens, ad integritatem et plenitudinem sacrificii pertinet, non tamen ad essentiam. » Quod ad essentiam non pertinet, extra controversiam esse videtur. Nam oblatio vocalis, ut supra ostendimus, non est ad sacrificium necessaria: satis enim Deo se demonstrat aliquid offerre, qui reipsa offert. Et quamvis oblatio aliqua ad essentiam sacrificii necessario requiratur, non tamen necesse est, ut ea immolationem præcedat: ipsa enim immolatio, oblatio esse potest. Quod autem ad integritatem quamdam pertineat, inde patet, quod in omnibus Liturgiis, quantumvis antiquis, seu Græcis, seu Latinis, pars actionis est oblatio rerum consecrandarum. Et quamvis Dominus non iisdem verbis panem consecrandum obulerit, quo nos modo offerimus, tamen obtulisse ali-

quam modo aperte scribit Cyprianus lib. II. epist. 3, et colligitur ex illa caeremonia elevandi oculos in caelum, et gratias agendi, quam Dominum consecrationi praemisisse, partim Evangelistae, partim antiquissimae Liturgiae testantur.

Quinta propositio : « Oblatio quae sequitur consecrationem ad integritatem sacrificii similiter pertinet, non ad essentiam. » Quod non ad essentiam probatur, tum ex eo, quod Dominus eam oblationem non adhibuit; imo nec Apostoli in principio ut ex Gregorio demonstratum est; tum ex eo quod verba hujus oblationis non dicuntur in persona Christi, sed in persona ipsius Ministri, et Ecclesiae; ut patet ex illis verbis : « Unde et memores nos servi tui etc. » Sacrificium autem in persona Christi, principaliter offertur. Itaque ista oblatio consecrationem subsequens, est quaedam testificatio, quod tota Ecclesia consentiat in oblationem a Christo factam, et simul cum illo offerat. Quod autem ad integritatem pertineat, patet ex antiquissimis Liturgiis, quae sine dubio ab Apostolis originem ducunt. Nam etsi Apostoli initio solam orationem Dominicam addidisse dicantur, tamen postea iidem ordinaverunt ritum celebrandi, et multa alia addiderunt, ut ex Liturgia Jacobi, et Clementis intelligi potest.

Sexta propositio : « Fractio Sacramenti ad essentiam non pertinet, sed solum ad integritatem. » Quod non ad essentiam, perspicuum est ex ipso usu Ecclesiae. Nam si forte dum cum ipso Sacramento signum crucis exprimitur super calicem, panis consecratus in calicem decidat, non solet frangi, sed relinquatur ita integrum, usque ad summionem; nec tamen sacrificium irritum, aut essentialiter immutari creditur. Adde quod haec caeremonia Dominus non videtur esse usus, ut initio diximus. Perlinere autem ad integritatem, perspicuum est ex omnibus Liturgiis Graecis et Latinis.

Septima propositio : « Sacramenti consumptio ut a populo fit, non est pars sacrificii; ut autem fit a Sacerdote sacrificante, pars est essentialis, sed non tota essentiae. » Quod attinet ad populi sumpcionem, res certissima est : qui enim edunt victimas, participes sunt altaris, ut Apostolus ait, I. Corinth. 10. et Hebr. 13. Non est autem idem, sacrificium offerre, et de altari participare. Consumptio autem, quae fit a Sacerdote sacrificante, non tam est comestio victimae,

quam consummatio sacrificii; et proprie combustioni holocausti respondere censetur. Itaque adeo necessaria semper iudicata est ab Ecclesia, ut si forte Sacerdos ante consumptionem moriatur, vel alio modo a consumptione impediatur, oportet alium Sacerdotem illi succedere, et sacrificium consummare, ut patet ex concilio Tolctan. 12. can. 5. et regulis libri Missalis.

Quod autem sit pars essentialis, inde probatur, quia in tota actione Missae, ut mox ostendimus, nulla est alia realis destructio victimae praeter istam : requiri autem, realem destructiones supra probatum est, cum definitionem constitueremus. Unde Abraham Patriarcha, licet filium jam colligasset, et super aram constituisset, et manum ad mactandum sustulisset, quia tamen defuit realis occisio, non dicitur cum nisi voluntate sacrificasse. Neque obstat, quod ista consumptio non videtur fieri persona Christi, qui tamen est primarius Sacerdos. Nam Christus quidem non se ipse manducat, neque immediate consumit Sacramentum; tamen ipse dici potest consumere, quia ad consummandum tradit. Quemadmodum etiam in sacrificio crucis, Christus vere se ipse sacrificavit, quia occidendum obtulit, licet non se ipse occiderit. Nam etiam in Testamento veteri de ratione holocausti erat combustio, quae tamen immediate non a Sacerdote, sed ab igne fiebat : sed vere dicebatur Sacerdos cremare victimam, quando ignem illi subiciebat.

Octava propositio : « Consecratio Eucharistiae ad essentiam sacrificii pertinet. » Haec sententia ita generatim proposita, multos habet auctores. Nam ex Graecis eam aperte docet Nicolaus Cabasilas in explicatione sacrae Liturgiae cap. 32. et ex Latinis Ruardus in defensione artic. 16. Lovaniensium, Jodocus Tiletanus in responsione ad Apologiam Illyrici capite 13. Gaspar Casalius, lib. I. de Sacrificio cap. 20. Alanus lib. II. de Sacrificio cap. 15. et alii; sed non omnes eodem modo illam exponunt.

Aliqui existimant ideo in consecratione consistere sacrificii essentiam, quia per consecrationem fit vera, realisque mutatio panis in corpus Christi : sacrificium autem verum requirit ejusmodi veram, et realem mutationem, qua res desinat esse ad Dei honorem.

Sed haec sententia habet contra se non levia argumenta. Nam in primis, si ea vera sit, sequitur proprie solum panem triticum

sacrificari. Id enim proprie sacrificari dicitur, quod realiter mutatur, ita ut desinat esse : at solus panis mutatur. Id autem absurdissimum esse, nemo negare potest; quia si ita esset, haberet Ecclesia sacrificium inanimum, et vilius multo, quam haberint olim Hebraei. Deinde mutatio, quae ponitur quasi forma sacrificii sensibilis, et externi, debet esse externa, et sensibilis. At mutatio panis in corpus Christi, est omnino interna, et nullo sensu, sed fide sola preceptibilis. Tertio, non esset idem sacrificium Ecclesiae, et sacrificium crucis, quoad rem oblatam : nec esset verum, quod Patres dicunt, in sacrificio Missae eundem esse sacrificium, et Sacerdotem; neque illud, quod Chrysostomus, Ambrosius, Primasius, et alii notant in cap. 10. epistolae ad Hebr. sacrificia Hebraeorum fuisse nulla, quia hodie unum agam, cras alium offerbant : nostrum autem esse unum, quia semper eundem offerimus Christum; nam et nos, si de pane agamus, non semper eundem offerimus.

Alii volunt ideo in consecratione sacrificii essentiam consistere, quod per eam vere, licet mystice, et incremente, immoletur Christus. Nam cum vi verborum, *Hoc est corpus meum*, solum Christi corpus sine anima et sanguine incipiat esse in altari, et vi aliorum verborum, *Hic est sanguis*, incipiat sanguis solus, et seorsim a corpore esse in altari : et ubi est verum corpus a sanguine separatum, ibi sit vera quaedam immolatio : certe sequitur, vi totius consecrationis, vere immolari Christum : et tamen incrementa est immolatio, quia naturalis concomitantia impedit, quod minus vere sanguis aut anima a corpore separentur.

Haec sententia non videtur ita satisfacere, ut omnino animus conquiescat. Nam in primis verum, et reale sacrificium, veram, et realem mortem, aut destructionem rei immolatae desiderat. Consecratio autem, non veram, et realem mortem; sed mysticam tantum efficit. Neque satis respondere, videntur, qui dicunt consecrationem ex se veram mortem afferre, sed per naturalem concomitantiam fieri, ne mors revera sequatur. Nam si naturalis concomitantia impedit mortem, hoc ipso impedit sacrificium. Certe, si tempore veteris Testamenti Sacerdos immolaturus ovem, ictum adhiberet, qui ex semetactare posset, sed aliquo impedimento interveniente ovis non mactaretur, non diceretur parata reipsa mactatio, sed voluntate sola.

Præterea, si per consecrationem vera, et realis immolatio fieret ea tamen non fieret in altari, sed in caelo. Nam immolatio ibi fieri dicitur, ubi animal vivum occiditur, sive ubi divisio fit corporis ab anima, et sanguine; porro divisio corporis Christi ab anima, et sanguine, si qua fit per verba Sacramentalia, non fit in altari, sed in caelo. Ibi enim fieri debet divisio, ubi praexistit res ante divisionem; Christus autem ante divisionem istam, in caelo, non in altari praexistit. Itaque secundum hanc sententiam immolatio non fit in altari, sed tantum partes rei immolatae post immolationem in altari collocantur. At qui concederet immolationem, quae est sacrificium Christianae religionis, non in terra, sed in caelo tantummodo celebrari?

Denique vel in Missa fit vera, et realis Christi mactatio, et occisio, vel non fit. Si non fit, non est verum, et reale sacrificium Missa; sacrificium enim verum, et reale, veram, et realem occisionem exigit, quando in occisione ponitur essentia sacrificii. Si autem fit; ergo verum erit dicere, a Sacerdotibus Christianis vere, et realiter Christum occidi : at hoc sacrilegium, non sacrificium esse videtur.

His igitur omissis, ita rem explicandam arbitror. In consecratione Eucharistiae tria fiunt, in quibus sacrificii veri, et realis ratio consistit. Primum, res profana fit sacra : panis enim res alioqui terrena, et communis, per consecrationem vertitur in corpus Christi, rem videlicet omnium sacratissimam.

Dices : Ex hoc sequi videtur, ut panis solus proprie sacrificetur : quod esse absurdum supra diximus. Nam quod fit sacrum ex profano, id proprie sacrificatur; si ergo panis fit sacer ex profano, panis proprie sacrificabitur.

Respondeo : Quod ita fit sacrum ex profano, ut maneat, id sine dubio proprie sacrificatur : atque ideo apud Hebraeos ovis sacrabatur, et eadem ovis sacrificabatur, quia manebat eadem etiam post mortem, saltem quoad partem materiale, et ovis tam viva, quam mortua dicebatur. At panis non manet dum sacratur, sed in aliud vertitur : et ideo non panis, sed id quod ex pane actum est, proprie sacrificatur.

Secundo, in consecratione res illa sacra ex profano effecta, Deo offertur, dum in

altari Dei collocatur. Nam, ut supra diximus, victimam in altari ponere, est reipsa illam Deo offerre, et quia vi consecrationis fit, ut corpus Christi, et sanguis incipiat reipsa esse super altare mediante manu Sacerdotis, ideo verbis consecrationis vera et sollemnis oblatio celebratur. Neque his repugnat, quod aliquando sine altari celebratum est sacrificium. Nam non disputamus hic de altari lapideo; sed in omne vocamus altare, ubi recipitur victima per verba consecrationis effecta. Neque obstat, quod videatur esse oblatio rei invisibilis; cum tamen externa, et sensibilis victima requiratur in externo, et proprie dicto sacrificio. Nam corpus Christi non est victima in sacrificio Missæ, absolute, sed ut est in specie panis: in specie autem panis plene visibile est.

Tertio, per consecrationem, res quæ offertur, ad veram, realem et externam mutationem, et destructionem ordinatur, quod erat necessarium ad rationem sacrificii. Nam per consecrationem, corpus Christi accipit formam cibi: cibus autem ad comestionem, et per hoc ad mutationem, et destructionem ordinatur. Neque obstat, quod corpus Christi nullam in se lesionem patiatur, neque esse suum naturale amittat, cum manducatur Eucharistia: nam amittit esse Sacramentale, et proinde desinit realiter esse in altari, desinit esse cibus sensibilis.

Hæc mihi S. Thomæ sententia esse videtur, qui in xxii quæst. 85. art. 3. cum doceret ad sacrificii rationem pertinere, ut circa rem oblatam aliquid fieret, ut cum animalia occidebantur, et cremabantur ad Dei honorem, non addidit, id quod fit in sacrificio Missæ, consistere in conversione panis in corpus Domini, sed in fractione, benedictione, et manducatione panis.

Hæc explicatione præmissa, probatur nostra propositio octava, et postrema. Primo, quia sacrificium Missæ offertur in persona Christi: nihil autem facit Sacerdos tam perspicue in persona Christi, quam conse-

crationem, in qua dicit: *Hoc est corpus meum etc.*

Secundo, quia Christus ipse aut consecrando et consumendo sacrificavit, aut nullo modo sacrificavit: nam ut ostendimus, non est alia Christi actio, quæ sacrificium dici possit, neque ante, neque post consecrationem.

Tertio, quia Apostoli initio, si nihil addebant ad verba consecrationis præter Dominicam orationem; necesse est, ut consecrando sacrificarent: neque enim oratio Dominica sacrificium dici potest.

Quarto, quia in consecratione consistit representatio sacrificii crucis, ut S. Thomas docet, iii. par. quæst. 80. art. 12. ad 3. At simul esse debent sacrificium reale, et sacrificium representativum: siquidem ipsum reale est alterius representativum.

Quinto, quia hæc est sententia veterum Patrum. Nam Irenæus lib. iv. cap. 32. dicit, Christum tunc docuisse oblationem novi Testamenti, quam Ecclesia per orbem terræ frequentat, cum ait: *Hoc est corpus meum.* Cyprianus in sermone de coena Domini, dicit, cum verbis consecrationis panis benedicitur, tunc Eucharistiam fieri medicamentum simul, et holocaustum, Chrysostomus homil. de proditione Judæ, dicit verba Domini: *Hoc est corpus meum*, usque ad mundi consummationem præstare sacrificio firmitatem. Gregorius lib. iv. Dialogorum. cap. 58. cum ait in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem Angelorum choros adesse, cælum aperiri, ima summis conjungi, unum ex visibilibus et invisibilibus fieri, aperte docet immolationem consecratione perfici. Illa enim est hora, qua ad Sacerdotis vocem Christus vere in altari esse incipit sub specie panis; nam id est ima summis conjungi, terrena cælestibus sociari, et unum quod ex visibilibus et invisibilibus fieri; neque dubium est, quin ob Christi præsentiam, Angeli de cælo in terram veniant. Atque hæc prima contro-versia dicta sunt.

CONTROVERSIARUM

DE EUCHARISTIA

LIBER SEXTUS

QUI EST SECUNDUS DE SACRIFICIO MISSE.

CAPUT PRIMUM.

Ponitur controversia: An Missa sit propitiatorium sacrificium.

Expedita primaria controversia, sequuntur alie multo quidem, et breviores, et faciliores, sed tamen in quibus minus, quam in prima, cum adversariis convenimus. Est igitur secunda controversia: Quale sacrificium Missa sit, Eucharisticum tantum, et honorarium, an etiam propitiatorium, et imperatorium. Nam ut in principio libri superioris explicatum est, tria sunt genera sacrificiorum; seu potius quatuor, cum postremum ex tribus in duo genera, dividatur. Unum est, quod in Scriptura dicitur holocaustum; quod etiam *ἱερευσιάζω*, et honorarium dici potest, cujus finis est solus Dei cultus, atque honor. Alterum dicitur in Scriptura sacrificium pro peccato, quod etiam propitiatorium appellatur: cujus finis est præter Dei cultum, propitiatio irati Dei et peccatorum remissio. Tertium, in Scriptura nominatur pacificum, et hoc est duplex; alterum Eucharisticum, id est, oblatum ad agendas gratias pro beneficio accepto; alterum quod communi vocabulo imperatorium dici potest, cujus finis est impetratio beneficii.

Adversarii facile concedunt Missam esse sacrificium *εὐχαριστικόν* et *ἱερευσιάζω*, non quidem quod velint esse sacrificium proprie dictum, sed improprie, et largo modo, ut supra demonstratum est. Nam ipsa Eucharistia distributio et manducatio, ad honorem Dei fit, et in gratiarum actionem pro bene-

ficio accepto passionis Christi: ista enim convenire possent Eucharistie, etiamsi non esset aliud, nisi Sacramentum. At esse propitiatorium, et imperatorium, præsertim aliis, quam ipsis sumentibus, nulla ratione admittunt, nec possunt admittere, nisi fateantur Eucharistiam non solum esse Sacramentum, sed etiam sacrificium proprie dictum: non enim Sacramenta prosunt aliis, quam sumentibus. Vide Lutherum in libro de captiv. Babyl. cap. 1. Apologiam Confess. Augustane, in art. de Missa. Confessionem Wirtembergensem, cap. 16. quod est de Eucharistia. Calvinum lib. iv. Institut. cap. 18. §. 13. 14, 15 et 16, et Kemnium in ii. parte Examinis Trident. Conc. sess. xxii cap. de Missa.

Contrarium docet, ac docuit semper Catholica Christi Ecclesia; et Synodus Tridentina, ut rem totam penitus declararet, sess. xxii. canon. 2. aperte docuit, sacrificium Missæ non solum propitiatorium esse pro peccatis, sed etiam pro culpis, nec solum pro culpis levibus, sed etiam pro gravibus, atque adeo mortalibus: id enim significat, cum ait: « Crimina, et peccata, et etiam ingentia dimittit. » Præterea non solum imperatorium esse spiritualium beneficiorum, sed etiam temporalium, et ideo offerri posse pro peccatis, pro penis, et pro quibuscunque aliis necessitatibus. Quam sententiam, ut ordine defendamus, et explicemus, probabimus primum, sacrificium Missæ propitiatorium esse. Secundo, esse imperatorium. Tertio, ostendemus utrumque illi convenire ex opere operato, et breviter explicabimus, quæ sit propria efficientia sacrificii. Quarto, solvemus objectiones hereticorum.